

Випуск № 31 (1 вересня)

Вінниця – Львів – 2017 р.

ПЕРЕДМОВА

Електронна збірка видана проектом «Дерево казок» за підтримки проекту «Казка». У 31 номері ми познайомимо вас з нашими рідними, цікавими та неперевершеними українськими народними казками, в яких переплітаються мудрість, кмітливість та дотепність наших славетних предків. Пориньте в захоплюючий світ казок разом зі збіркою «Дерево казок»!

Збірка «Дерево казок» – це серійне щомісячне електронне видання, що розповсюджується абсолютно безкоштовно.

Своє життя збірка розпочала 1 березня 2015 року.

ПРОЕКТ «ДЕРЕВО КАЗОК»

(<https://derevo-kazok.org>)

«Дерево казок» – величезний безкоштовний архів авторських та народних казок, які ви можете прочитати українською мовою. Тут ви знайдете не лише українські казки, а й казки інших країн. Проект складається з 4-х основних розділів: українська народні казки, казки народів світу, казки українських авторів та казки авторів світу. Автор та адміністратор проекту – *Лук'янюк Євген*.

Наші контакти:

derevokazok@gmail.com – головна адреса ел. пошти.

Приєднуйтесь до нас:

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/derevokazok>

Ми в Twitter: <https://twitter.com/KazkuPpUa>

Ми на GooglePlus:

<https://plus.google.com/communities/102303859954667667228>

Ми Вконтакті: http://vk.com/derevo_kazok

ПРОЕКТ «КАЗКА»

(<http://kazka.in>)

Сайт «Казка» розпочав свою діяльність в 15 жовтня 2011 року. Наша діяльність була спрямована на пошук всіх казок, що написані чи перекладені українською мовою, це могли бути і народні, і авторські твори. Ми також звертали увагу на аудіо, часом на відекоказки. Загалом нас цікавив будь-який контент чи медіа, що має стосунок до казок. Але з 1 січня 2016 року ми вирішили зосередитись на авторських казках. Ми змінюємо дизайн і концепцію сайту. Починаємо не тільки колекціонувати казки, а і пропагувати авторів цих казок. Долучаємось до розвитку сучасної української літератури в вузькій ніші – казки. Ми не відмовляємось і від перекладів творів іншомовних авторів на українську мову, отже, прагнемо пропагувати всю авторську казкову літературу.

Контакти:

ua@kazka.in – адреса ел. пошти.

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/Kazka.in>

Ми в Twitter: <http://twitter.com/Kazkain>

Засновник проекту – **Тарас Амброз**

ЗМІСТ:

<i>Мишача рада (українська народна казка).....</i>	<i>4</i>
<i>Біда (українська народна казка).....</i>	<i>5</i>
<i>Диво Камінної гори (українська народна казка)</i>	<i>11</i>
<i>Дурні чорти та хитрий наймит (українська народна казка)</i>	<i>15</i>
<i>Чарівна ніч (Наталія Олійник).....</i>	<i>18</i>
<i>Бідний чоловік та його сини (українська народна казка)</i>	<i>21</i>
<i>Королевич Мирко (українська народна казка).....</i>	<i>26</i>
<i>Іван Богданець (українська народна казка).....</i>	<i>33</i>
<i>Ледача жінка (українська народна казка).....</i>	<i>46</i>

Мишача рада

Українська народна казка

Зібрались раз миші та почали гомоніти, що таки треба щось думати з тим котом, бо далі вже витримати не можна! Відколи господиня стала зачиняти його в хаті та в коморі, – настало чисте горе: то того, то другого в мишачій громаді не дорахуєшся! Та ще ж таки проклятий той кіт, аби ж нападав так, щоб його заздалегідь було чути, а то ж підкрадається так тихесенько, що й не чути, та й заляже десь у закамарку щільненько, що його й не побачиш! А сам же, звісно, і вночі бачить! Тільки загляне якесь мишеня, – скік! І вхопив своїми пазурами!

– Ну, що ж його зробити? – міркують миші далі.

Одні кажуть:

– Отруїти.

– Та як же ти його отруїш? – кажуть інші. – Отрути, яку господиня з ласки своєї для нас порозклала, він не їсть (десь-то знає, проклятий, що воно таке!), а іншої отрути в нас нема.

Дехто каже:

– Застрелити його!

А на це інші:

– Як? Чим? Нема ж у нас такої зброї!

Аж тут обізвалася одна миша:

– Знаєте що, друзі? Давайте ми йому почепимо на шийку дзвіночок, то хоч будемо чути, як він наближається. Та й будемо так остерігатися! А дзвіночок є ось тут у коморі коло кінської зброї. Малесенькі такі дзвіночки, та голосні дуже! Можна одгризти одного й почепити!

– От розумно придумано! – загукали інші миші. – Ну, та й дотепно ж! Отже, так і зробім.

Наповтішались миші тією вигадкою, а потім і кажуть:

– Ну, добре. Дзвіночок, то дзвіночок. І одгризти його не штука. А хто його котові на шию повісить? Еге, хто ж повісить?

Дивляться миші одна на одну – ніхто не озивається. Далі й розходитись почали, посумувавши.

А та мишка, що нарадила ту штуку із дзвіночком, вже й давно втекла.

Отож-то й воно! Радити не штука, а самому діяти супроти лиха – то інша річ!

Джерело: <https://derevo-kazok.org/mishacha-rada-ukrayinska-narodna-kazka.html>

Біда

Українська народна казка

Був чоловік та й жінка. Дуже бідні були і не могли ніяким чином доробитися. Бо в них таки була в хаті Біда. Як не мотався той чоловік, яку

роботу не робив, аби було з чого жити, – нічого не помагало йому.

– Іди до того й того багача, аби дав нам кавалок поля на третину. Йому два паї, а нам третій. Може, з того зажиємось, – сказала жінка.

Пішов він до багача та й каже:

– Дайте мені робити ваш город на третій пай. Вам буде два паї, а мені третій.

– Добре, – сказав багач.

Виорав багач восени на озимину велике поле, дав свою пшеницю,

бідний посіяв, заскородив. Настало літо, прийшла пора жати, узяв бідний свою жінку на багачке поле та й жне пшеницю. Дві клані складає багачеві, а третю собі. Зжали вони все та й пішли до хати. Най то збіжжя сохне в полі. Як прийде пора, візьметься до хати,

А того літа файна пшениця вродилася. Бідний все ходить що третій, що четвертий день на поле того багача. Тішиться тими кланями, що нажав. Але дивиться, що все менші та менші його клані, а багацькі чим день, то більші. Так, як би крав хтось з його клань та додавав у багацькі. Та й каже він жінці свої:

– Жінко, так і так. Я все дивлюся на клані. Наші менші, а багачеві більші. Що це може бути?

А жінка йому каже:

– Іди, чоловіче, сеї ночі та посокоти.

Чоловік узяв сокиру під паху та й пішов на поле сокотити. Ходить попри своїх клань та все сокотить. Прийшла дванадцята година опівночі. Дивиться він, хтось вимикає з його клані по стеблині пшеницю та й у багацьку кланю несе й натикає. Чоловік штрикнув під свої клані до тої людини, лапнув за руку, а то дівка гола. Хапнув сокиру та й хоче рубати тій дівці шию. А дівка сказала:

– Не рубай мене, чоловіче, я твоє щастя.

– Яке ти моє щастя, як ти з мої клані береш, а в багацьку натикаєш?

– Ой щастя, каже гола дівка. – Ти не доробишся, чоловіче, аби робив як день, так ніч. Бо в твої хаті є Біда.

– А що мені робити, аби я не мав Біди? Каже гола дівка:

– Мусиш вибратися з жінкою й дітьми геть із своєї хати. Аж на десяте-дванадцятье село. Отам собі доробишся. Але як будеш вибиратися з хати, то би нічого не забув у хаті. А як щось забудеш, аби ти в свою хату вже не вертав.

– Добре, – сказав чоловік голій дівці. І дівка пропала в землю, як не було.

Прийшов чоловік до хати та й розказує жінці все, що з ним трафилосся.

– Добре, – каже жінка, – вибираймося.

Спакувалися та й пішли з дітьми геть. Пройшли кавалок дороги, і чоловік пригадав, що забув у хаті сокиру. Каже він жінці:

– Жінко, я забув у хаті то, що найбільше в дорозі треба.

– Що забув?

– Сокиру. Я вертаюся.

– Е, – каже жінка, – як казала тобі гола дівка, щоб ти не вертався, так ти не вертайся.

– Як я не боявся вночі вартувати в полі, так я не боюся в свою хату вернутися.

Сіли жінка з дітьми на землю, а чоловік вернувся. Наближається він до хати, чує, а в хаті така голоснява, так щось приповідає, що аж млосно слухати. Чоловік нахилив голову поза двері, а воно каже:

– Ой газдику мій милий, чому ти мене покинув? Бери мене з собою! Бо що я маю без тебе робити?!

І показалася йому Біда в людському вигляді. Чоловік сараку вже не мав що діяти та й мусив сказати:

– Та я таки вернувся за тобою.

Біда лапнулася чоловікови за шию. Чоловік каже:

– Е, Бідо, мені буде встидно нести тебе селом. Люди будуть ззиратися.

– Ну то, – каже біда, – заховай мене в пазуху свою. Чоловік каже:

– Я маю гезде на полиці ріжок, залазь у него.

Залізла Біда в ріжок. Чоловік поклав ріжок у кишеню, взяв сокиру та й пішов з хати. Догнав жінку й дітей. Жінка питається:

– А що, чоловіче, там у хаті?

Щось їй текло. Чоловік не хотів жінці розказувати, лиш сказав:

– Пішли далі.

Ідуть вони дорогою та й попри став цего багача. Чоловік витягає той ріжок з кишени та й мече багачеві в став. Тому, що робив третину на його полі. Як вер той ріг у став, то йому аж легше стало на душі, так, ніби на світ народився.

Минули ці бідаки десь, може, дванадцять-тринадцять сіл і зупинилися в однім великім селі. А в тім селі був дідич дуже багатий.

Каже жінці чоловік:

– Піду я до цего дідича проситися, би нас приймив на роботу.

– Най буде, – каже жінка. Прийшов чоловік до пана та й каже:

– Пане вельможний, прийміть мене на роботи. А дідич питає:

– А що ти, чоловіче, вмієш робити?

– Що скажуть пан, то все буду робити.

Дав пан їм притулок, примістилися вони в якійсь хатчині, ночують. Аж тут нараз десь опівночі отворяються двері і входить у хату коза. Та й стряслася серед хати. З кози посипалися срібняки, аж у хатчині виду дало. Як уздріли то чоловік з жінкою, аж стремтіли з радощів. А то ще й другий раз коза стряслася та й зменшилася. І знов срібняки посипалися. Чоловік з жінкою з радощів штрикли ту козу цілувати. А коза третій раз стряслася, і кози вже не стало, вся срібняками розсипалася по землі.

Чоловік накрив срібняки фелегою та й чекає днини Божої. Настала Божа днина, і чоловік посилає жінку до дідича.

– Скажи дідичеві, щоби позичив гелетки. А дідич питається: «Нащо вам гелетки?» А ти поправд і таки скажи: «Гроші міряти».

Каже жінка дідичеві:

– Позичте гелетки. А дідич питається:

– Нащо вам гелетки?

– Переміряти гроші, срібняки.

А дідич собі подумав: «Ади, змилила дрантогузка». Та й каже:

– Іди геть мені з двору.

Але жінка таки не відступає з дідичького двору. «Дайте гелетки» та й «дайте гелетки». Дідич крикнув на покойову:

– Подайте цій жінці гелетку, най не морочить мені голови. Чоловік переміряв срібняки, а дідичеві за кожний обруч по срібнякови набив. За вигоду, за дідичеву гелетку.

– Неси, жінко, та й подай дідичеві в руки.

А дідич як подивився на ті срібняки, то йому очі вивалилися, як цибулі. Жінка пішла собі в свою хатчину, а дідич не звірив своїм очам. Узяв з клинка палицю та й пошмалив до хатчини, де примістив того чоловіка з жінкою. Отворив двері, а чоловік з жінкою сидять коло купи срібняків, накритої фелегою. Каже пан:

– Ану покажи тоти срібняки, що ти міряв моєю гелеткою?

– А ви, пане, не заберете в мене?

– Ні, ні, не заберу, лиш покажи, – каже дідич.

Чоловік здохнув фелегу, а пан як подивився, то аж задрижав. Та й питається в него:

– Яким чином ці срібняки попали тобі в руки? Відки та що? Чоловік розказав все поправді, як то сталося. Пан каже:

– Ну то твоє щастя. До цього я рації не маю. Я тебе поставлю за ці гроші на одно велике газдівство. Тут оден барон виїхає за границю. Має свій дворик, поле. Купиш у него, станеш на його місце жити і будеш місцевим газдою. Не будеш ходити ніврбтком.

І так сталося. Робить цей чоловік з жінкою великий обід, бо йому ще після купівлі того маєтку купа грошей лишилася. Кличе ціле село, аби набулися люди за його здоров'я, бо набідувався він за вік свій. Та й кличе того багача, що робив у него за третину і вер йому ріжок у став. Але не пішов самий до багача, а післав післанця. Приходить післанець до багача.

– Дзінь добрий, вуйку.

А багач знав того післанця.

– Я прийшов до вас від господаря. Мене післав той чоловік, котрий у вас робив третину на полі, аби ви ласкаві прийти до него на обід. Він скликав ціле село. Та й вас не хоче минати. Будьте ласкаві прийти до нього на обід.

А то за далеким селом уталювався той чоловік. Багач каже згорда післанцеві:

– Я не знаю ніяких післанців. Вертайся до него назад та й скажи йому: поки він сам не прийде до мене просити, доти я не прийду.

Післанець пообтирався та й вернувся назад. Та й сказав цьому чоловікови: «Так і так сказав той багач». І той чоловік сам іде до багача, хоть не має раз як, бо в нього рухи, готовляться до обіду великого. Отворив браму в багача, а багач чесав коні на подвір'ю. Дивиться і не може пізнати, що це за оден до него прийшов. Бо на цім чоловікови таке вбрання, що багач видів таке хіба що в багачів, а не в простого селянина. Але як заговорив той чоловік до цього багача, так багач зразу пізнав його. Та й багача злість зібрала. Та й каже йому:

– Чого ти прийшов до мене? Говори, бо я не маю коли. Я чешу коні і їду в поле.

Підійшов чоловік до багача ближче, подав багачеві руку та й сказав:

– Я прийшов просити вас на обід.

– Та казав мені твій післанець. Та чи то правда, що ти такий великий обід робиш, як казав той післанець?

– Правда.

Та й вірить він і не вірить. А як подивиться на його вбрання, то щось довіряє. І каже багач:

– Ну як так, то йдім посидьмо в галерії і щось поговоримо. Сіли обидва.

– Піду до тебе на обід, але мусиш мені розказати, з чого ти так забагатів.

– Скажу вам поправді, таїть не буду.

І зачав той розказувати геть усе, від початку до кінця. Як узяв третичку робити, як йому дівка гола показалася... І все розказав до кінця.

–...А я, – каже, – прийшов під хату, а в хаті голоснява. Я отворив двері, а Біда мені виштрикла на плечі, показалася у вигляді людини. Я завстидався нести селами голу Біду на плечах. І я запросив її, аби мені в ріжок влізла. Вона залізла в ріжок, і я її корком заткав. Та йшов попри вашого става, та й вер у ваш став.

Та й ще розказав багачеві, яким чином гроші йому попали. І багач усе то зрозумів. Та й каже:

– Ге, то тому мені дві корові згибло, двадцять п'ять овець пропало, стирта сіна згоріла. Доти я не піду до тебе на обід, – каже багач бідному, – поки я не найду той ріжок у себе в ставі. Ти маеш показати, на котре місце ти той ріжок вер.

Бідний чоловік не хотів то показати багачеві, бо не мав часу, квапився додому йти. А багач імив його за груди (він був дуже сильний), потряс та й сказав:

– Ой підеш! Де дінешся?

Багач крикнув на свого сусіда, на другого, на третього:

– Ходіть сюди! Позбігалися сусіди.

– Що є? – запиталися.

– Ідіть зо мною. Дам вам по золотому.

Повів багач до свого ставка тих людей та й того бідного чоловіка.

– Ану де ти вер той ріжок, на котре місце? І він показав:

– Отам я його вер.

– Ану, люди, розбирайтеся, лізьте у воду, шукайте ріжка. Шукають, шукають, скрізь мацають намулами в тім боці і в другім – не годні найти. Намучились і повилізли з води. А багач каже:

– Вертайте мені гроші.

Люди вернули гроші, багач розібрався сам і штрикнув нурка в воду.

Шукаючи, мацаючи сюди-туди, аж серед ставка лапнув і нарешті найшов той ріжок. Витяг корок, а відти вилізла така Біда довга, коло двох метрів, обвилася багачеві навколо шиї та й заговорила людським голосом просто багачеві в лице:

– Отепер я тебе не попустию ніколи-ніколи. А багач як закричить:

– Ти не моя Біда, ти того чоловіка, що в панськiм убранню!

– О, я колись була його Біда, а тепер я не хочу бути його Бідою, бо він мене втопив. А ти мене врятував.

Та й по сьогоднішній день того багача тримається та Біда, якщо ще жие вона. А я був при тих свідках. Бо той бідний узяв до себе на обід тих трьох людей. Та й мене взяв. Та й поклав за стіл, очима до стіни, а плечима до людей. І ми там пили. Бородою текло, а в роті сухо було.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/bida-ukrayinska-narodna-kazka.html>

Диво Камінної гори

Українська народна казка

У цій казці розповім про одного бідного чоловіка, що мав трьох синів: Петра, Дмитра й дурненького Федька. Сини повиростали, а землі у бідняка – на один заячий скік. Біда так моцно засіла у хаті, що й макогоном не виженеш. Хоч сиди та й плач, а хоч стій і реви.

Пішов бідняк до багача й каже:

– Позич мені волів і плуга. Я з синами відроблю, коли тобі припече.

– Три дні маєш сапати у полі.

– Най буде.

Бідняк приїхав фірою до своїх воріт і покликав найстаршого сина:

– Отам, за селом, є широка Камінна гора. Їдь до неї, виори її і посій пшеницю.

Петро поїхав на Камінну гору. Зняв з фіри плуг і почав орати. Як тільки проклав першу борозну, із Камінної гори висунулася якась чорна волохата рука і як вдарила волів, то вони разом з плугом полетіли стрімголов у прірву.

Вернувся Петро додому сумний і розказав татові, що сталося.

Бідняк закричав:

– Іди геть з моєї хати! Скільки житиму, не хочу тебе видіти.

Петро накинув на плечі сардак і подався куди очі видять. Бідняк пішов до іншого багача. Позичив волів і плуга. Покликав середущого сина Дмитра й каже:

– Ти є дуже мудрий. Їдь на Камінну гору, виори її і посій пшеницю.

Середущий сів на фіру, приїхав на скалу. То, що зорав учора Петро, десь зникло, й сліду не лишилося. Дмитро засукав рукави і взявся до роботи. Оборав гору довкола і почав другу борозну. Тільки дійшов до прірви, коли якась чорна волохата рука висунулася з Камінної гори і як гепне волів поміж роги, то за ними й плугом тільки загуло.

Дмитро налякався. Що він скаже татові? Той його уб'є!

Закинув торбу на плече й побіг Петра наздоганяти.

Бідняк чекав Дмитра й радів, що нарешті Камінна гора буде зорана і засіяна.

Та минув день, а сина не видно. Жінка плаче, а чоловік заспокоює:

– Не плач, жінко, Дмитро хоче всю гору зрівняти, тому так затримався.

Другого дня дурненький син Федько витягнув з печі шию і говорить:

– Тату, Дмитро не виорав Камінну гору. Воли поздихали, плуг поламався, а Дмитро побіг наздоганяти Петра.

– Звідки ти знаєш, дурню?

– Нізвідки, я все знаю...

Бідняк пішов на Камінну гору. Побачив у прірві дві пари волів і два поламані плуги. Вернувся додому, сів на лаву й затужив за старшими синами. Цілу ніч журився, як без них відробить багачам.

– Не журіться, тату, – сказав Федько з печі. – Завтра я піду орати, як дасте пару волів. Засію пшеницю, знайду братів і приведу додому всю худобу.

Бідняк ще позичив пару волів і плуга. Федько сів на фіру і, співаючи, поїхав на Камінну гору. Як подивився у безодню, то сорочка стала полотном: там лежали убиті воли і поламани плуги. Коли минув страх, парубок взявся до оранки. Проклав одну борозну і вже почав другу. Раптом із скелі висунулася якась чорна волохата рука і наміряється ударити волів між роги. Федько випустив чепіги і – хап за ту руку. Схопив, як обценьками, і так міцно тримає, що ніяка сила на світі не вирвала б її. Потім почав тягнути. Тягне, тягне, аж сопе. З гірким лихом витягнув чортиська. Схопив за чуприну, кинув ним на землю і придушив коліном.

– Ти нащо, псявіро, без суда і права людям шкоду робиш? Тепер я з тебе живого не злізу.

– Даруй життя, Федьку, – просився чортище.

– У мене вже давно сверблять руки на тебе...

Федько вийняв з пазухи цизорика[10], відрізав у чорта кінчик лівого вуха й засунув за пояс.

– Тепер ти, дияволе, маєш запрягтися в цього плуга і виорати Камінну гору так, аби на ній родила золота пшениця.

– Я не люблю, парубче, орати. Зроблю щось інше...

Та Федько й не слухав. Здіймив ярмо з волів і повісив чортові на шию. Потім так ушкварив батогом нечистого, що той аж підскочив.

– Гайда, іродів сину!

Чорт тягне-тягне плуга, аж очі вилізають, а Федько тримає за чепіги і собі співає. Довго чи мало так орали, – того вже не знаю, але рілля на Камінній горі зробилася м'якенька, як гусяче пір'я.

З чорта піт лив дзюрком.

– Ну, Федьку, біжи за пшеницею, а я тим часом відпочину, – сказав дідько хлопцеві. – Але борзо, бо в мене є й інша робота.

Прибіг Федько захеканий додому, став перед ворітьми й закричав:

– Тату, давайте борзенько насіння, бо чорт не має часу!

Бідняк виніс торбину зерна. Більше не хотів дати – боявся, що Федько все тільки змарнує.

Чорт засіяв ріллю, хвостом заволочив, а потім скривився перед парубком:

– Віддай мені кінчик лівого вуха.

– А кольки в бік не хочеш? Щоб мені зараз Петра і Дмитра сюди привів, бо засвічу тобі лойову свічку!

– Не світи лойових свічок, Федьку! Все буде так, як хочеш.

У ту ж хвилину несподівано розперезалася страшна буря. Лютий вихор розгулявся, як дурень на хрестинах. Чорт сів на нього верхи і полетів кудись на псю-маму. Невдовзі вернувся з Петром і Дмитром.

– Маєш братів, – сказав легеневі. – Давай кінчик лівого вуха!

– А ти, дурний мацапура, нащо поламав плуги? Щоб вони мені з волами були тут, як новенькі!

Чорт беркицьнувся і полетів у прірву. За хвилину витягнув з безодні два нові плуги з живими волами.

– Віддай мені кінчик лівого вуха, – застогнав чортище.

Федько вийняв з-під пояса той кавальчик шкірки, шпурнув дідькові:

– Щоб і твого сопуху тут не було чути! – крикнув йому Федько. – Щоб тебе носило тільки по ярах та по болотах, бо матимеш зі мною справу.

Дідько схопив кінчик свого вуха і так тікав, що аж світив п'ятами.

Брати сіли на фіри й поїхали додому. Бідняк дуже втішився, коли їх побачив. Петро й Дмитро сіли за стіл, розповідали про свої пригоди, а Федько виліз на піч і грався з котом.

Другого дня бідняк пішов на Камінну гору подивитися, чи все добре зроблено. Він став, як укопаний, очам своїм не вірив: пшениця вже виросла й достигла! Стебельця в неї срібні, а колоски – золоті.

Прибіг додому і гукає:

– Ану, сини, серпи в руки і на Камінну гору! У нас уже настали жнива!

Петро й Дмитро зібралися жати, а Федько і далі сидів на печі.

Не знаємо, що було потому, бо про це у казці не розповідається.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/divo-kaminnoyi-gori-ukrayinska-kazka.html>

Дурні чорти та хитрий наймит

Українська народна казка

У попа був наймит і гонив товар пасти. Вигнав товар пасти, сів, плете собі постолои, виходить до його чортик і питає:

– Що ти, Іване, робиш?

Каже:

– Плету сітки, щоб виловити усіх чортів.

– Ех, – каже, – зроби милість, усіх лови, тільки мене не лови.

– Еге, – каже, – тебе на самий перед зловлю.

– Еге, – каже, – зроби милість, не лови. Я тобі, що хоч, те й дам.

– Що ж ти мені даси?

– Я тобі дам мішок грошей.

– Ну, – каже, – добре, іди, – каже, – принеси.

Приходить він до батька і каже:

– Там Іван сидить, плете сітки, щоб виловить усіх чортів, то я йому обіцявся мішок грошей, щоб він мене не ловив.

– Іди, – каже той, – у поле, там стоїть озеро, і коло озера стоїть кобила.

Хто тую кобилу не обнесе кругом озера, той тому дасть мішок грошей.

Приходить чортик до Івана та й каже:

– Ходімо, Іване, там коло озера стоїть кобила. Хто не обнесе кругом озера тую кобилу, той тому дасть мішок грошей.

Прийшли. Чортик узяв ту кобилу, обніс кругом озера й поставив коло Івана. Іван і каже:

– Е, дурню, дурню! Я, – каже, – між ноги візьму та й обнесу.

Сів Іван на ту кобилу, об'їхав кругом озера.

Приходить чортик до батька та й каже:

– Я взяв кобилу на руки та насилу обніс, а він узяв між ноги і духом обніс її кругом.

– Іди, – каже, – до його: котрий котрого поборе, то той тому дасть мішок грошей.

Той прийшов да й каже:

– Ну, давай будемо боротися.

– Ех, – каже, – дурню, дурню! Що мені з тобою боротися! В мене, – каже, – батько старий єсть, і то він тебе поборе.

– А де він? – каже, – покажи його.

А з ним був ведмідь.

– Бери, – каже Іван, – зачинай, бо він тебе не візьме, а треба, щоб ти роздражнив його.

Він як почав дражнить, а ведмідь як схватиться да як почне давить! Да тільки що його живого пустив.

Приходить чортик до батька да й розкажує все, як було.

– Ну, – каже батько, – іди. Котрий котрого пересміє, то той тому оддасть гроші.

Прийшов чортик до Івана да й каже:

– Давай будем сміятися – хто кого пересміє.

– Е, – каже, – дурню, дурню! В мене, – каже, – мати старая і то тебе пересміє.

Найшов кобилячу голову, привів до неї чортика та й каже:

– Смійся!

Скільки не сміявся той, а не міг пересміяти кобилячу голову. Прийшов чортик до батька та й каже:

– Його мати стара, та й то я не міг пересміяти.

– На ж, – каже, – сюю булаву, котрий вище підкине.

Приніс чортик тую булаву та як кинув, то й не видно. А далі каже до Івана:

– На, – каже, – кидай!

Той узяв у руки і насилу з місця зворухне та й дивиться на небо, а чорт його питає:

– Чого ти дивишся на небо? Кидай уже!

– Е, я, – каже, – дивлюся на небо, там на небі мій брат, я, – каже, – дивлюся, щоб він її вловив.

– Ей, – каже, – не кидай, а то мені шкода буде. На, – каже, – тобі дудочку.

(У нього така дудочка була...)

Той узяв дудочку, а оддав булаву.

Приходить чортик знову додому, а батько його й питає:

– А що, – каже, – хто вище підкинув?

Він каже:

– Я кинув, то вона зараз же упала, а він хотів кинуть на небо до свого брата, да я не дав, а оддав йому свою дудочку.

– На ж, – каже, – неси йому мішок грошей та хай тільки не ловить нас.

Той приніс тії гроші та й каже:

– На гроші да тільки нас не лови.

– Як тебе не ловити? Коли занесеш мішок до мого дому, то тоді не буду ловить.

Каже:

– Занесу, тільки не лови вже.

Заніс він йому тії гроші, поставив, а той каже:

– Тепер не буду вже тебе ловити, іди.

Той пішов, а Іван на другий день гонить собі товар пасти і бере з собою дудку тую, що чортик йому дав.

Понаїдався товар, полягав оддыхать, а Іван як заграв на тую дудку, так увесь товар почав гуляти. Він радується, що товар так гуляє.

Товар так повигулювався, як наче усю неділю стояв голодний – так повитрухувався.

Пригонить увечері товар додому, піп вийшов подивиться, чи понаїдався товар. Каже:

– Де ти його пас так, що він такий голодний, наче увесь день нічого не їв.

– Я не знаю, чого він такий, я його пас увесь день.

На другий день знов бере товар, гонить пасти.

Товар понаїдався і тільки хотів лягати, а він знов давай грати на дудку.

Увечері пригонить додому, а товар ще гірший, як був першого дня.

Піп вийшов, глянув на товар і нічого вже не сказав йому.

На третій день гонить той пасти, а піп каже:

– Піду подивлюсь, що він йому робить, що товар такий худий.

Товар пасеться, а піп сів у терні. Тільки товар понаїдався да хотів лягати, а той як заграв!

А товар давай підскакувати, а піп у терні давай і собі танцювати та вигукувати: «Гу, гу!»

Іван побачив, як піп поліз у терен та навмисно грав, грав і не переставав до самого вечора. У попа обідрався увесь одяг, і він сам обдерся об терен, увечері приходить додому, а його попадя побачила да й питає:

– Що це, – каже, – тобі зробилося?

– А се, – каже, – душко, у нашого Івана є така хороша дудка. Я засів його підглядіть, як він товар пасе, а він як заграє на ту дудку, то увесь товар і я гуляли до самого вечора. От, – каже, – скажи йому, нехай він тобі заграє, то ти послухаєш.

Увійшов Іван у хату, а піп каже:

– Ану, Іване, заграй-но попаді, нехай послухає, як ти граєш. А я вилізу на гору, а ти накриєш мене солом'яником, щоб я не чув, як ти гратимеш.

Виліз піп на гору, він накрив там його солом'яником. Увійшов Іван у хату, – попадя діжу місила, – як заграв! А попадя як ухватить діжу да й пішла з діжею гулять, а піп як схватиться да давай і собі гулять!

Гуляв, гуляв, а далі як полетить з гори разом із солом'яником.

– Нехай, – каже, – тебе чорт візьме з твоєю дудкою! Трохи, – каже, – не вбився!

Джерело: <https://derevo-kazok.org/durni-chorti-ta-hitrij-najmit-kazka.html>

Чарівна ніч

Наталія Олійник

Одного літнього вечора Кіра з Денисом ніяк не могли заснути. Було жарко, навіть відчинене вікно не допомагало. Бабуся вирішила розказати їм казку, може це допоможе їм заснути. Полилася розповідь про чарівний ліс, про маленьких фей та інших чарівних істот. Раптом Кірі здалося, що стіни кімнати кудись поділися і вона з братом опинилась в чарівному лісі. Спочатку

вони дуже злякалися, адже ще ніколи не залишалися в незнайомому місці самі. Деревя в цьому лісі були чудні, різнокольорові із великими гарними квітами замість листя.

Перед дітьми показала майже невидима в траві, стежка. Вони вирішили йти цією стежкою, а раптом вона кудись їх виведе.

— Куди ми йдемо? — захникав Денис, він був молодшим від Кіри, — я хочу спати, не хочу нікуди йти, — продовжував пхенькати малий.

— Не ний, треба ж нам знайти де спати, не можна спати в незнайомому місці просто неба, — сказала Кіра, —

а раптом тут є хижі звірі?

Денис злякався і перестав плакати, йшов мовчки та роздивлявся на всі боки. Стежка привела їх на велику, красиву галявину, повну прекрасних та казкових квітів. Між квітами стояли маленькі будиночки. Будиночки теж виглядали казково, одні були схожі на грибочки, інші на дзвіночки.

— Дивись Денис, ми прийшли кудись, — показала рукою Кіра.

— А де ми будемо спати? — спитав стомлений нічною подорожжю Денис

— Зараз ми постукаємо у якісь двері, можливо нас пустять переночувати.

Лише Кіра зібралася постукати у перший будиночок, як у всіх віконечках засвітилося світло, відчинилися двері і вийшли маленькі казкові істоти. То були лісові феї.

— Ми чекали на вас діти, — сказала фея, вона парила в повітрі, на неї було красиве блискуче плаття, ніби зроблене із зірочок, воно так сяло, що було важко дивитися на нього.

— А чому ви нас чекали? — запитала здивовано Кіра.

— Ви повинні віднести ось цю річ одній бабусі, — відповіла фея і протягнула щось завернуте в великий зелений лист.

— А що тут? — відразу схопив паунок Денис та почав швидко його розгортати.

— Це чарівна книга казок, її негайно треба віднести бабусі, інакше діти ніколи не визнають чи добро здолало зло. — пояснила фея.

— А куди нам йти? Ми ж хотіли трохи відпочити, хотіли напиться води, адже ми так втомилися, — почав знову нити Денис.

— Не можна гаяти ні хвилини, ми дамо вам води із собою, а відпочините коли прийдете на місце, — і фея вказала їм стежку по який повинні були йти діти.

Взявши із собою воду, малеча попрямувала вказаною стежкою. Стежка спочатку вела їх через чарівний ліс, аж ось ліс закінчився і перед ними розкинулося поле із чудернацькими квітами. Кіра вирішила крім паунка подарувати таємничий бабусі ще й букет квітів, вона подумала що бабусі буде приємно отримати такий гарний букет.

Нарешті стежка довела їх до будинку, він здавався дітям дуже знайомим, дуже схожим на їхній, але такого просто не могло бути. Вони постукали у двері, вони відчинилися і на порозі стояла їхня бабуся, та коли Кіра простягнула бабусі паунок він засяяв так, що Кіра заплющила очі а Денис сховався за її спину.

Відкривай очі, вже пора, — почула Кіра знайомий голос. Вона відкрила очі і побачила, що вона в своєму ліжку і у своїй кімнаті, поруч з ліжком свою бабуся.

— Але ж я мала передати паунок! — зірвалася Кіра з ліжка.

— Паунок на місці, — таємничо всміхнулася бабуся, я тобі потім його покажу.

«Значить це був не сон?» — подумала Кіра і подивися на сплячого Дениса, в його волоссі заплуталася дивна квітка, «значить не сон!».

Джерело: <https://kazka.in/fairytales/nataliya-oliynyk/charivna-nich.html>

Бідний чоловік та його сини

Українська народна казка

Жив собі бідний чоловік. Мав він трьох синів. Найстаршого звали Петром, середульшого – Гаврилом, найменшого – Іваном.

Коли хлопці підрости, батько покликав їх до себе й каже:

– Старий я, діти мої, не можу вас прогодувати. Ви вже вирости, ідіть собі в світ, шукайте роботи. Та за рік повертайтеся додому. Хто з вас найбільше заробить, той і залишиться при мені.

Розійшлися сини в різні сторони, й кожний знайшов для себе службу.

Минув рік.

Повернувся до отчого дому найстарший син, приніс з собою багато грошей. Другого дня повернувся середульший син. Цей приніс кілька шматків золота. На третій день повернувся наймолодший і не приніс нічого.

Розсердився батько на наймолодшого сина і прогнав його з дому. Пішов хлопець світ за очі. Ішов, ішов, поки не настав вечір. Зайшов хлопець до темного лісу, сів на пень, вийняв останній шматок хліба, що взяв з дому, і їсть. Їсть і думає, що йому тепер робити, куди подітися. Так задумався, що й не помітив, як перед ним з'явився велетень.

– Що ти, хлопче, журишся? – питає велетень.

Іван про все йому розповів.

– Коли хочеш, ходи до мене в найми! – запропонував велетень Іванові.

Погодився Іван і пішов за своїм новим господарем. Прийшли в саму гущавину лісу, де у велетня була хата. І поселився Іван у хаті велетня.

Жилося йому добре. Роботи було небагато. Велетень навчив Іванка їздити на коні, володіти шаблею. Навчив також свого слугу рахувати, читати, писати.

Минув рік. Приходить одного дня велетень додому й каже Іванкові:

– Приготуй, Іване, коня, зброю, й поїдеш на південь, і там, за двома горами, знайдеш великий замок. Навколо того замку – стіна, і проживає в ньому упир, котрого ти мусиш забити.

Зібрався хлопець в дорогу, попрощався з велетнем, поїхав на південь.

Три дні був він у дорозі й нарешті побачив страшний чорний замок, оточений такою ж чорною стіною. Вїхав Іван за огорожу, бачить – сидить упир і тримає в руці залізну палицю.

Помітив упир Івана і заревів страшним голосом:

– Що тобі тут треба? Як ти смів прийти на мою землю?

– Я приїхав битися з тобою! – відповів Іван.

Упир розреготався і кинув у Івана залізною палицею. Відскочив Іван, і палиця полетіла повз нього. Тоді захопив палицю Іван, прицілився добре та як шпурне палицею в упиря – й забив його до смерті. Увійшов Іван до замку чорного, знайшов у ньому чорного коня, чорну зброю. Сів Іван на чорного коня, а свого прив'язав поводом до сідла й рушив у дорогу.

Велетень уже чекав Івана. Коли побачив свого слугу, похвалив, взяв коней і завів до стайні.

Минув якийсь час. Хлопець ріс і ставав усе мудрішим, усе дужчим. Покликав його одного разу велетень і каже:

– Тепер мушиш їхати на північ. Проїдеш непрохідні ліси, непрохідні болота і там побачиш замок. У тому замку живе упир ще один. Багато він лиха робить для людей. Треба його забити. Заб'єш упиря – болота висохнуть, люди на тих місцях посіють хліб.

Іван довго не готувався і вже на другий день виїхав на північ.

Їхав, їхав, поки не заїхав у густий, непрохідний ліс. Нелегко було пробиратися тим лісом, та Іван взяв до рук меча й став собі прорубувати дорогу. Цілий день Іван прорубував дорогу в лісі, поки його не застала ніч. Довелося заночувати в лісі. Спутав Іван коня, щоб далеко не пішов, а сам ліг на мцу й заснув.

Та недовго спав. Прокинувся й бачить, що дерева довкола нього розступилися. Все навколишнє сяє чарівним сяйвом, земля вкрилася пахучими квітами. На деревах незвичайні пташки співали так, що подібного співу ніколи не чув Іван.

З гущавини лісу на той спів виходять мавки, з озер вилізають водяні й танцюють, співають. Навколо них зібралися всілякі звірі. І жодна сильна звірина не чіпає слабшої. Над головою Івана, на гілляці дерева, сидить стара

сова, біля сови примостилася маленька горлиця. Сова розповідає щось горлиці, горлиця слухає.

Прислухався до мови сови й Іван. З розповіді довідався, що ліс цей був залятим, що в ньому все було мертвим. І тільки коли в цей ліс прийшов Іван, прорубавши дорогу, і дійшов до середини, – в лісі все ожило. Тому для птахів і звірів настало таке радісне свято.

Дивився Іван, дивувався баченому, потім знову заснув. Прокинувся Іван, коли зійшло сонце. Глянув довкола й побачив, що він на краю лісу, а перед ним простелилося широке поле, вкрите запашними квітами.

«Еге, дивися, вже й болота повисихали! – подумав Іван. – Треба поспішати, щоб чимшвидше покінчити з упирем».

Осіддав Іван коня й понісся. Недовго треба було мчати, щоб побачити чарівний замок. Навколо замку того – велика стіна. Влетів Іван на двір замку й відразу ж зустрів упиря-чародія, котрий вже чекав Івана.

Почали вони битися. Швидко покинула упиря сила. Забив його Іван. Пішов до замку, знайшов там чародієвого коня і його зброю, забрав і понісся назад.

Іде Іван і дивується: на полях люди працюють – косять траву, сушать сіно, орють плугами. Іванові стало весело на серці, й поспішив він додому, щоб потішити господаря.

Зрадив господар, побачивши Івана. Взяв від нього коня й зброю і сказав, щоб Іван ішов на відпочинок.

Та недовго Іван відпочивав. Довелося їхати на схід, щоб побороти третього упиря. На цей раз Іванові довелося їхати безводними степами, пустелями. Величезні гадюки перетинали йому дорогу, загрожуючи смертю. Нападали на Івана й страхіття-павуки, намагаючись заплутати його в павутиння, з'являлися різні примари, що хотіли збити Івана з шляху. Бачить Іван озеро, бачить річку, хоче напитися, а вони від нього все віддаляються, скільки б не йшов.

Вирішив Іван іти тільки на схід, нікуди не звертаючи. Так і вчинив. Нарешті прийшов до великого білого замку, обведеного стіною. Тут Іванові

довелося витримати найбільший бій. Та зборов він і третього упиря, забрав від нього білого коня, його зброю й повернувся назад.

По дорозі додому Іван побачив, що пустелі зазеленіли, в глибоких ярутах з'явилася вода, наповнилися водою озера й заблищали на сонці дзеркалом. На деревах співали птахи.

Іван приїхав додому, передав велетневі коня й зброю, а сам ліг відпочивати. Відпочивши, взявся за науку і ще багато чому навчився.

Не давала Іванові спокою думка: чому його господар сам не ходить боротися? От він і спитав велетня:

– Ви на мене не сердьтеся, але я хотів би знати, чому ви, такий дужий і спритний, самі не пішли боротися з упирями, а послали мене?

Велетень посміхнувся і відповідає:

– Бачиш, сину, коли велике діло скоїть дужий і мудрий, воно не має тої вартості. Пам'ятай, що великі справи часто вершать не ті люди, які багато знають і мають багато сили, а ті, що мають велику волю і бажання.

Відповідь господаря цілком задовольнила і заспокоїла Івана.

Одного разу велетень запросив Івана піти погуляти. Сіли вони на коней і поїхали. Приїхали до великого міста й бачать, що все тут у траурі.

Спитали Іван з велетнем, що за смуток впав на місто, їм відповіли:

– Прилетів до нашого міста страшений дракон. Він з'їв половину худоби, яка у нас є, і, певно, з'їсть усю, коли не дамо йому царської доньки. Царська дочка була дуже добра й погодилася йти до дракона, щоб врятувати решту худоби. Шкода царської дочки, але й худоби шкода – без худоби жити не можна. От чому у нас такий смуток. Коли б знайшовся молодець, який би зборов дракона, цар віддав би за нього свою дочку, а потім віддав би і своє царство.

– Іване, ти мушиш врятувати царську дочку від загибелі й звільнити край від напасті, – каже велетень.

Повернулися вони додому. Відв'язав Іван чорного коня, котрого відвоював від упиря, попрощався з велетнем і подався до міста.

Прибув до міста й дізнався, що царська дочка вже пішла в ліс до дракона. Настиг Іван дракона саме тоді, коли той прямував з царською дочкою до великої печери.

– Стій, царівно, – гукнув Іван. – Ще рано тобі гинути!

Висохли сльози на обличчі дівчини. Посміхнулася вона до Івана, вітаючись з ним. Іван підійшов до печери, в якій зник дракон, й гукнув:

– Ей, ти, вилазь, буду з тобою битися!

– Зачекай трохи, я ще не готовий! – почувся гучний голос із печери.

Минуло небагато часу, як із печери з грізним гуком і громом вискочив дракон. Іван стрибнув на свого коня й кинувся драконові назустріч.

Зав'язався страшний бій. Іван сміливо рубав драконові голови одна за одною, та не встигав одрубати одну, як на її місці виростали нові. З кожної пащі виривається полум'я, палить Івана. Чує Іван, що ще трохи – і він втратить силу.

В одну мить дракон звалив Івана разом з конем під себе і почав душити. Та Іван підставив меч і розпорів драконові черево. Так зойкнув дракон, аж листя посипалося з дерев. Та це був останній зойк. Глянув Іван: недалеко стоїть царівна.

– Чому ти зажурилася? – спитав Іван. – Бачиш, дракон уже загинув. Можеш іти додому, до своїх батьків.

Дивиться царівна й очам своїм не вірить.

– Ні, одна я додому не піду! Піду тільки з тобою, адже це ти врятував мене і моїх людей.

Взяла царівна Івана за руку, сіли вони на коня й прибули до міста. А тут люди побиваються, плачуть за царівною.

– Годі плакати! Я жива, а Іван – мій і ваш рятівник! – сказала дівчина.

Зраділи люди. Пішли супроводжувати Івана з царівною в царські палати. Цар саме оплакував свою єдину дочку, а коли побачив її веселою і щасливою, заплакав з радості. Коли ж цар довідався, хто врятував його дочку від загибелі, видав царівну за Івана. Почався такий бенкет, якого світ не бачив. Іван запросив і свого господаря велетня, та, може, й донині веселяться, коли не померли.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/bidnij-cholovik-ta-jogo-sini-kazka.html>

Королевич Мирко

Українська народна казка

Раз у дуже далекому краї жив собі король. У нього були три сини, красні хлопці, як дуби. Лиш дивитися на них!

Тішився король із своїх синів, але й журився, бо все думав, котрому із них передасть корону.

Спершу хотів проголосити наслідником старшого, бо за законом так і мало бути. Далі подумав, що най буде королем найменший, Мирко, бо він наймудріший. А потім йому забаглося передати державу середньому.

Та дарма було королеві сушити собі голову, бо на його державу напав цар-песиголовець із величезним військом. Дикі песиголовці перебили воїнів, спустошили країну, а білу челядь і дітей забрали у полон.

У цій страшній війні й сам король загинув. Врятувалися лише його сини, бо вони мечами прорубали собі вихід крізь вороже військо й поховалися у лісі. Правда, коні під ними попадали постріляні, але хлопці живі, здорові zostалися.

Заходили все глибше і глибше у ліс, а як уже не могли йти, бо їх застала ніч, посідали на траву й поснули. Коли пробудилися, сонце вже було високо. Вони почали радитися, що тепер робити. Лишилися самі – ні няня, ні мами, ні домівства, ні держави.

Дорадилися, що йдуть далі лісом. Пішли і натрапили на стару дорогу. А лісові кінця-краю не видко. Все дикіший, густіший, страшніший.

Аж ось дійшли на таке розпуття, де дорога розходилася на три боки. Посідали собі, відпочили, і старший брат сказав:

– Тут треба розлучитися, бо інакше не вийдемо з лісу.

Вирішили, що старший піде правою дорогою, середущий – середньою, а найменший – лівою. Тут, на розпутьті, стояв старий дуб, набагато вищий від усіх дерев у лісі. Старший брат глянув на дуба:

– Давайте ваші білявчата (хустинки)!

Узяв від них хусточки, виліз на самий верх і там прив'язав.

– Браття, будемо блудити по білому світу, та хто із нас зостанеться живий, най усе подивиться на дуба. Чия хусточка буде біла, той живий і здоровий. А чия буде у кров'яній барві – той потрапив у біду, і тому треба спішити на поміч.

Розлучилися брати і рушили кожний своєю дорогою. Як блудили старші, не будемо тепер говорити. Розкажемо, що сталося з найменшим.

Мирко довго йшов через ліс і вийшов на галявину. А серед галявини стояв замок, де не було живої душі. Але хтось недавно був, бо все стоїть в порядку, на своєму місці. Блудячи по палацу, трапив Мирко і до їдальні, де на широкому столі лежала всяка добра їжа й напої. Полічив Мирко тарілки – обід на дев'ятьох, але якісь завеликі порції.

Чується, що страви парують, а ніде нікого. Почекав, обдивився й сів собі до столу. Наївся, напився. Побачив постелі – і їх було дев'ять – та й ліг собі трохи відпочити.

Та не встиг полежати, бо надворі щось так згриміло, аж мури затряслися. Схопився Мирко, побіг до вікна, дивиться – коло брами стоять дев'ять розбійників. Старший з них ударив ногою у ворота, і залізна брама відразу розчинилася.

Розбійники вступили у двір, рушили до палацу. Тепер Мирко зрозумів, у чий замок потрапив. Але вже ніколи тікати. А куди сховатися? Шмигнув під постіль, притаївся.

Старший завітрив тут чужу людину і закричав:

– Браття, хтось є в нашому палаці!

– Правда... Хтось тут мусить бути, вже й до їжі брався, – закричали й інші.

Глянули під постіль і побачили Мирка:

– Ану, вилазь! – заревіли. – Як ти смів сюди зайти?!

Витягли хлопця й одразу впізнали, бо й вони допомагали песиголовцям у війні й запам'ятали, як Мирко рубав ворогів шаблею.

– Настав твій кінець! – сказав старший розбійник, витяг шаблю й нараз відрубав йому голову.

Посікли Мирка на кавалки і через вікно викинули на двір.

Сіли розбійники до столу, їли-пили, бенкетували до пізньої ночі, а тоді полягали. Спали, доки сонце не загірло на пупець. Тоді пробудилися, поснідали й знову – на розбій.

Коли настала тиша, з корчів вилізла гадина з дівочою головою, притяглася до місця, де лежав порубаний Мирко, склала тіло докупи й помастила живлющою водою. Хлопець одразу ожив і зробився в десять разів сильнішим і гарнішим. У ту ж мить на дівці гадиняча шкіра облупилася до попідплеч. З'явилися у неї і руки. Та доки хлопець роздивлявся, нікому було й подякувати – дівка втекла у корчі, щоб її ніхто не побачив.

Зайшов Мирко до палацу, наївся, напився й чекає розбійників, щоб з ними поборотися. А вони вернулися уже понадвечір. Побачили хлопця і – здивовано:

– Воскрес той, котрого порубали ми! Ану до нього!

Почалася бійка. Розбійників дев'ять, а Мирко один. Обступили його зі всіх боків і кінець кінцем забили. Посіченого на шматочки викинули через вікно на двір.

Їли, пили, гуляли й полягали спати. Вранці знову зібралися з дому. Коли настала тиша, гадина-дівка витяглася з корча, посклала порубане тіло, помастила живлющою водою, й Мирко ожив у десять разів сильніший і кращий.

Дівка сховалася в траву, а гадиняча шкіра з неї облупилася уже до колін.

Гей, а Мирко ледве дочекався вечора, аби зіткнутись з ворогами. Увечері вернулися розбійники, і знову почалася страшна бійка. Мирко сміливо нападав, чотирьох поранив, але й цього разу перемогли його. Порубали і через вікно викинули на двір. А самі, як звичайно, їли, пили, гуляли й полягали спати.

Коли рано розбійники пішли собі геть, дівка-гадина знову зібрала Миркове посічене тіло, красно його склала, помастила живлющою водою, і хлопець ожив. І тої ж хвилини гадиняча шкіра з дівки зовсім спала, й вона стала такою красунею, якої Мирко ніколи не бачив. Тепер уже не ховалася від нього, підійшла і каже:

– Чудуєшся? Та не чудуйся, я тобі все розповім. Не завжди я гадиною повзала. Колись була чистою душею. Мій батько правив державою, та оці розбійники напали на нас, моїх родичів повбивали, а палац спалили. Мене служниця заклала: аби доти совалася по землі, доки комусь тричі життя не збережу. Я тебе вже тричі воскресила. Ти тепер сильніший від розбійників і маєш перемогти їх. А як ні – обоє помремо, бо я тебе не лишу.

Зрадів Мирко. Завів дівчину до палацу. Наїлися, напилися і радяться, що мають робити.

Хлопець надумав боротися не лише силою, а й хитрістю. Замкнув залізну браму, міцно стис у руці шаблю і чекає.

Розбійники здалеку побачили, що Мирко не сам, а з дівчиною.

– Погляньте, – сказав старший, – хто легіня воскресив! Тота панна, котра зосталася жива, коли ми повбивали її батька й матір і знищили їх державу. Але тепер уже не врятується!

І кинув булавою із такою силою, що глибоко зарилася в землю.

– Ходіть ближче, ходіть! – гукнув хлопець.

Вхопив булаву, жбурнув межі велетнів-розбійників й одним махом убив чотирьох, бо булава важила мало що не тонну.

Гей, розсердився старший велетень. Схопив булаву і так нею гримнув у залізну браму, що пробив діру: один чоловік спокійно міг пролізти.

Мирко прискочив до воріт і, коли крізь дірку ліз розбійник, шаблею відтяв йому голову. Так по черзі усіх порубав. Старший крізь дірку не поліз, а перескочив через браму. Але й Мирко не ловив гав – відтяв голову й старшому.

Так Мирко знищив усіх дев'ятьох. Дівчина радісно прибігла до нього, обняла й каже:

– Тепер ми до смерті лишимося вкупі!

– Так і буде...

Зайшли у палац, а там – що лиш їм душа забагла! Всього доста.

Веселилися, гуляли. І час минав швидко, як вода тече.

Але настав край і веселому життю. Це сталося так. Проходжувалися якомсь у саду. Нараз Мирко став як стовп, дивиться на одне місце.

– Що з тобою? Чому зажурився? – питає дівчина зі страхом. – Може, ти вже мене розлюбив?

– Люблю тебе й задоволений усім, лише журюся, бо мушу тебе залишити.

– Ой, чому мусиш мене залишати? – перелякалася вона.

– Глянь туди далеко... Чи видиш те дуже високе дерево?

– Виджу, виджу...

– А на його верхівці чи видиш три хусточки?

– Виджу... Дві з них червоної барви, а одна біленька.

– То знай: оті криваві означають, що мої брати в біді, а біла хусточка моя.

І їх були білі, а тепер червоні... Межи нами є така угода: якщо хто потрапить у біду, треба поспішати йому на допомогу. Криваві білявчата кличуть мене на поміч братам!

Дівчина трохи заспокоїлась:

– Якщо межи вами є така угода, я тебе не спиняю.

Тоді Мирко приготував на дорогу їжу. Взяв із собою й пса – адже кожний із братів мав коло себе цього вірного слугу, з котрим не розлучався.

Коли розлучалися, дівчина дала Миркові пляшечку із живлющою водою:

– Бережи сю пляшечку. Вона буде тобі у пригоді.

Сховав Мирко дарунок, вирушив у путь і доти не став, доки не дійшов до високого дуба. Дивиться – справді, його хустка біла, а з інших кров капає.

І зразу рушив дорогою, котрою пішов середущий брат. Йде, йде і понад вечір дійшов до того місця, де дві дороги з'єдналися й далі знову лиш одна вела.

– Ага, – думає собі, – тут путі зійшлися, тут і мої брати, напевно, зустрілися і звідси разом пішли далі. Піду і я туди.

Почало смеркатися. Мирко розклав собі вогонь, повечеряв і переночував, а рано скоро в дальшу путь. Іде, йде... А лісові кінця-краю нема. Дорога вже така вузька, що ледве її видко – не возова, а пішник (стежка).

Коло полудня натрапив на маленьку хижку. Заглянув у віконце, а хижка порожня, немає нікого, а коло хижі прив'язані пси обох братів.

– Но, – думає собі, – раз тут їхні пси, то й вони десь близько. Може, полюють. Буду їх чекати.

Мирко розклав вогонь, відрізав солонини, настромив на рожен і пече.

Поїв, напився води, а братів нема й нема. Де ж це забарилися? Нараз чує – на дубі хтось стогне:

– Йу-у-у-й, як я змерзла! Йу-у-у-й, як мені студено!

Глянув Мирко вгору, а на самому вершку сидить старе бабище й дрижить.

– Гей, бабо, як вам студено, то ходіть погрітися.

– Йу-у-у-й... боюся, що твої пси мене покусують. Але знаєш що? Я кину тобі волос, поклади його в огонь, а тоді я спокійно зйду.

– Но, дай сюди той волос, – сміється Мирко.

Баба кинула волос, і він поклав його на вогонь.

Волос згорів, і баба тої ж хвилини так, як кішка, спустилася з дуба, а пси навіть хвостом на неї не махнули, ніби закам'яніли.

Тоді стара побігла до хижі й скоро вернулася з рожном. На рожен настромила якесь паскудне жабище й хоче його пекти.

Мирко пече солонину, а баба – жабу-кропаню. Пече, пече. А раптом схопилася і лягнула Мирка по очах жабою, коли вже та розпечена була, аж з неї текло.

– Гей, стара відьмо, – розсердився Мирко, – зараз тобі кінець!

І вихопив шаблю. А шабля нараз перемінилася на дерев'яну. Баба скочила на ноги й каже:

– Кінець, настав кінець! Айбо не мені, а тобі! Ти згубив моїх дев'ятьох синів, а я двох твоїх братів. Тепер твоя черга!

Мирко кличе псів, а пси наче камінні, не рухаються.

– Біда, – думає хлопець, – ця відьма справді хоче мене стратити. Коби не ганьба, втік би.

Але почуває, що й ноги вже ніби приросли до землі – не може рушитися з місця.

А баба знову побігла до хижі, взяла ножище такий, як коса, й іде до нього, говорячи:

– Молися, Мирку, бо настала твоя остання хвилинка. За своїх дев'ятьох синів хоч вас трьох уколошкаю, га-га!..

І все ближче, ближче із ножищем... Вже на десять ступнів була від Мирка, як він згадав за живлющу воду.

– Ану, спробую...

Нараз витяг із кишені пляшечку і тої ж миті, коли баба підняла ножище, бризнув на псів водою. А пси всі три разом скочили на відьму, звалили на землю. Крапля живлющої води упала на шаблю, і та нараз сталася такою, як була.

– Но, тепер молися ти, стара, – прийшла твоя остання година! Говори, де поділа моїх братів?!

– Йой, Мирку. Я тобі скажу, айбо уже пізно: вчора я твоїх братів порізала. Держала їх три дні заворожених, щоб намучилися добре. А коли ти вирушив їм на допомогу, я їх знищила.

– І де ж ти їх погребла?

– Покажу, але накажи псам, щоб не чіпали мене.

Мирко відкликав псів і баба встала на ноги.

– Ходи за мною...

І повела до п'ятого дерева, де закопала Миркових братів. А пси весь час пильнують її.

– Греби землю! – наказав Мирко.

І мусила руками вигребти убитих. Мирко побризкав на братів живлющою водою, й вони нараз воскресли.

– Ой, як довго ми спали! – сказали брати.

– Ой, довго... Спали б ви до Страшного суду, коли б я сюди не потрапив.

Брати розглянулися довкола й побачили бабу. Тоді відразу згадали, що із ними сталося. Старший брат схопив шаблю й одним махом відтяв відьми голову. Порубали її на шматки й спалили на терновому вогні.

Як відьму спалили, в лісі прояснилося. З лісу стало місто, з'явилися люди. Все звільнилося з-під закляття...

Мирко розповів братам, що із ним було, як він ходив по світу.

Тепер усі троє рушили до палацу, де Мирко лишив свою дівчину. Коли прийшли до того палацу, з'явилося місто. На вулицях, у будинках повно людей. Всі веселі, радіють. Світ ожив...

Скоро справили весілля. Прийшли гудаки (музики), гостину зробили, що і старі люди таку не пригадують. Десять за два тижні свадьбували, танцювали...

Мирко перебрав державу в свої руки. Зібрав сильне військо й повів його на песиголовців.

Розбив песиголовців, а їх царя взяв у полон.

Як скінчилася війна, Мирко так поділив землі: старшому братові лишив вітцівщину, середущому – край, завойований від песиголовців, а собі – жінчину державу.

Ще й днесь живуть, як не повмирали.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/korolevich-mirko-ukrayinska-kazka.html>

Іван Богданець

Українська народна казка

В одному царстві, в одному господарстві жив собі багатий мужик і не мав він відроду дітей. Почали вони удвох із жінкою Бога молити – і дав їм Бог сина. Як вродився він, охрестили його і дали йому ім'я Іван Богданець. Бог дав, і Богданцем назвали його. Не росте він по роках, а росте по годинах, так росте, як з води йде. За вісімнадцять годин, як за вісімнадцять років виріс.

– Тату мій любий! Що воно таке, що чужі батьки ходять по гостях і до них гості ходять, а ви нікуди не ходите і до вас ніхто. Хіба у вас рідні немає ніякої?

– Є, – говорить, – сину, у другім селі брат, та дуже вбогий, то я до нього й не хочу ходити.

– А, – каже, – тату! Над нами тільки один Бог багатий. Дайте мені хліба, я до нього сходжу сам.

Приходить він до нього:

– Здорові були, дядечку!

– Доброго здоров'я, Іване!

Його дядько був коваль.

– Дядьку, зробіть мені палицю, щоб мені підпиратися було добре.

Пішов у місто, купив сто пудів заліза.

– А нуте, дядечку, палицю робити!

– Що ж, – каже, – я залізо не можу підняти.

– Я його сам буду в горно і на ковадло класти. А ви тільки молотом обковуйте.

Зробили ту палицю. Богданець пішов надвір і кинув її вгору.

– Дивіться, дядьку, вгору. Хмара наступатиме, дрібний дощик накрапатиме, паличка летітиме – як грім гримітиме. Тоді мене збудите, бо я ляжу спати.

Якраз за добу дивиться дядько: хмара наступає, дрібний дощик накрапає, паличка летить – як грім гримить.

– Вставай, небоже, паличка твоя летить.

Він схопився, став, підставив плече, паличка ударилась йому об плече, навпіл перебилась.

– Легка, дядечку!

Пішов, ще сто пудів заліза приніс. Почали його докупы збивати, скували вдруге паличку. Він вийшов надвір і кинув знов угору.

– Дядечку, – каже, – дивіться вгору. За дві доби хмара наступатиме, дрібен дощик накрапатиме, паличка летітиме – як грім гримітиме.

А сам ліг спати.

Якраз через дві доби дивиться дядько: хмара наступає, дрібен дощик накрапає, паличка летить – як грім гримить.

– Вставай, небоже, паличка летить!

Він схопився, підставив коліно, паличка впала, зігнулась.

Пішов він знов у місто, купив ще сто пудів заліза. Приносить, і почали знову сковувати докупи.

Скували ту паличку втретє. Іван вийшов надвір, кинув її угору і каже дядькові:

– Тепер дивіться, вже через три доби хмара наступатиме, дрібен дощик накрапатиме, паличка летітиме – як грім гримітиме. Тоді мене збудите.

А через три доби дядько каже:

– Вставай, небоже, палка летить!

Іван встав, підставив долоню, вона впала на долоню – не погнулася, тільки трошечки з кінця подалась.

– Тепер, може, буде годитися. Добра буде.

Подякував дядькові.

– Тепер прощайте. Я перечув, що єсть за морем рак Вір і ніхто його не може звоювати.

Приходить до моря, ніяк не може через море перейти. Дивиться – лазить рак.

– Слухом чувати, превеликого богатиря Івана Богданця у вічі видати. То було чути, а тепер і у вічі видно. Чи по волі, чи по неволі?

– Добрий молодець ніколи по неволі не ходить – все по волі. Що ти, раче, – говорить, – можеш мене переправити через море?

– Як не можу? Ще таких двох можу переправити!

Перевіз він його через море й питає:

– Куди ж це так тебе Бог несе?

– Я, – каже, – перечув, що єсть за морем такий рак Вір, що ніхто його не звоює.

– Боже тобі поможи! Йди ж, – каже. – Увійдеш у степ, будеш іти очеретом, він буде лежати з розкладеною головою, – у нього розкладна голова. Як знайдеш самий тулуб, – не буди!

Приходить він на той степ – стежечка. Він тією стежечкою йде – лежить рак.

Пройшов його, йде далі – уже його покинув за дві версти. Дивиться – лежить голова. Приходить – палкою торкнув у голову – голова схопилась та в тулуб.

А тоді до Івана:

– Дурню, нащо ти мене будиш? Я не таких богатирів та й зі світа позгублював! Ну, ходім же до мене в дім.

Входять вони до нього в дім, сідають за столи тисовії, скатерті шовковії, почали пити й гуляти.

– Ну, ходім тепер, – каже, – на тічок битися!

Прийшли на тічок. Поставив рак шість барилок з водного боку і з другого боку шість – в одних сильна вода, в других безсильна. Із цього боку, де Іван Богданець, – безсильна, а з того, де рак, – сильна.

– Напиймося, – каже рак, – перше води та тоді будемо битися.

Напився Іван безсильної, а рак Вір напився сильної.

– Бий ти!

– Ні, бий ти! Ти у своїм домі!

Як ударив рак – Івана Богданця загнав по коліна у землю. Як ударив Іван – загнав рака тільки по кісточки.

– Тепер, – каже, – дай, раче Віре, віддихатися.

Рак Вір заснув. А Іван Богданець не спить. Дивиться – лізе до нього рак той, що його перевозив.

– Візьми ці барилки, перекоти на той бік, а його барилки перекоти на свій бік, бо коло тебе – безсильна вода. То ти ту питимеш, а він буде пити безсильну.

Повставали вони й почали битися: вдарив рак Івана Богданця – вже й по кісточки не загнав. Як ударив Іван рака – по пояс загнав. Ударив рак другий раз Івана Богданця – по коліна загнав, ударив другий раз Іван Богданець рака – по шию загнав.

– Іване Богданче, даруй мене життям, – дам я тобі три штуки таких, що вони тобі пригодяться, тільки даруй мене життям.

– Добре, – каже, – давай!

Дав він йому бичка-самохідника, яблучко-по-котигорошко і цілющу й живущу воду з котиком. Забрав Іван всі три штуки, а рака Віра таки вбив. Прилазить до нього той рак, що його перевозив. Свиснув – стали з моря раки злазитися звідусіль.

– А що, – каже, – всі вже?

– Ще, – говорять, – нема одного старого, що за скелею сидить уже триста літ.

Прилазить і той, і вони почали собі царя коронувати, бо того вже вбили.

– Що ж ти, – питає, – раче, можеш мене назад перевезти?

– Не можу, – каже, – тепер уже в тебе багато сили. Нехай тебе той старий перевезе.

Пішов він до старого.

– А що ти, старий, можеш мене перевезти?

– Я ще, – каже, – таких три перевезу, як ти.

Сів він на рака і переїхав море. Приходить додому, дав матері бичка, яблучко і воду.

– Натє ж, – каже, – мамо, поставте це все у коморі, а я піду од вас. Як довго мене не буде, сідайте на бичка, пустіть яблучко і воду із собою візьміть. Де мої білі ноги походять, яблучко викачається, бичок виходить. Де я буду вбитий і закопаний, яблучко там стане, викопайте мене і знайдете маслачок з мене – одну кісточку покропіть цілющою і живущою водою – я оживу.

Відкланявся й пішов. Іде він в інше панство, в десяте царство. Дивиться – стоїть чоловік Крутивус посеред дороги, з одного боку шість вітряків і з другого шість. На цей бік поверне одним вусом – ці шість вітряків мелять, поверне на другий бік другим вусом – ті шість вітряків мелять.

– Здоров, – каже, – земляче!

– Здоров!

– Куди тебе Бог несе?

– Піду в добру путь.

– Пішов би й я, брате, з тобою, та боюсь, бо мене мій пан як дожене, то де дожене, там мене й вб'є.

– Ходи, – каже, – не бійся!

Перевернув Іван Богданець вітряк і поклав підпис: «Гляди, – каже. – Ішов Іван Богданець і взяв товариша із собою. І не доганяй, бо де доженеш, там і пропадеш!»

Ідуть у інше панство, в десяте царство.

Вернигора гори переставляє. Де долина, то він гору туди насуває.

– Здоров, – каже, – земляче!

– Доброго здоров'я!

– Куди Бог несе?

– Підемо, – каже, – у добру путь.

– Пішов би й я, браття, з вами, та боюся свого пана.

– Ходи! – каже.

Поклав на капиці підпис: «Гляди, як будеш за нами гнатися, – де доженеш, там і пропадеш, бо йшов Іван Богданець і взяв собі товариша».

Ідуть – Вернидуб пересаджує дуби. Де густо дубів, там вириває, і насаджує їх там, де рідше.

– Здоров, – каже, – земляче!

– Доброго здоров'я!

– Куди Бог несе?

– Підемо у добру путь.

– Пішов би й я, браття, з вами, та боюся свого пана. Як дожене, то вб'є.

– Як же твого пана звуть?

– Пан Барановський.

От він поклав підпис: «Ішов Іван Богданець і взяв із собою товариша. Не женися, бо де доженеш, там і пропадеш!»

Ідуть в інше панство, десяте царство – аж три дороги. На дорозі стоїть стовп, і на стовпі підпис: «Цими дорогами хто йде – буде добре, а цією хто піде – буде ситий, та буде битий!»

Вони стали й думають: не підемо цією дорогою, де буде добре, а підемо тією, де будемо ситі, та будемо і биті.

Йдуть та й ідуть – стоїть дім триповерховий.

Входять у дім – стоять воли ситні.

Стали вони там ночувати. Переночували. Три пішли на полювання, а одного залишили за кухаря.

– Залишайся, – кажуть, – ти, що вусом вітряки крутиш.

Крутивус узяв ситного вола, вбив, шкуру зняв, наварив їсти. Сидить коло вікна й пісні співає. Дивиться він у вікно – летять чотири качки. Прилетіли, впали, перекинулися гарними дівчатами, поскидали із себе плаття.

– Ходім, сестриці, в лазню.

Пішли вони в лазню, а Крутивус і думає, як би то їх придержати, поки ті прийдуть. Пішов, приніс вітряк на плечах, підпер їх у лазні і сів сам на вітряку. Випарились – найстарша прибігає, торкнула двері.

– Сеструню, щось нас підперло!

– Не може нас ніхто підперти. Тільки є десь-не-десь Іван Богданець, той би з нами пожартував. Але ворон і кісток його сюди не занесе.

Розігнались вони, відчинили двері, вітряк перекинули і Крутивуса вітряком навернули. А вуса загнали у поміст по самий рот. Узяли плаття, одягли, повиїдали те, що він понаварював, і полетіли собі. Крутивус поки повиймав по одній волосині вуса, відкинув вітряк, приходить туди – все повиїдено. От він зарізав вола, наварив знов – аж вони йдуть.

– Що ти так довго порався з обідом?

– Так, – каже Крутивус, – брати, я опізнився. Схопилася велика буря. Як почали вітряки молоти та стали ламатися, я побіг та припинив їх.

І не признається, що царівни були, бо йому соромно, що не притримав їх.

Сіли вони, повечеряли. На другий день залишається вже другий, а ті йдуть на полювання.

– Залишайся, – кажуть, – ти, що гори пересуваєш.

Вернигора залишився, вола вбив, наварив, сів собі коло вікна й пісні співає. Дивиться він у вікно – летять чотири качки. Прилетіли, впали на поділ, перекинулися паннами і пішли в лазню. А він і думає: як би їх притримати, поки ті прийдуть. Пішов, узяв могилу, приніс і поставив під дверима. Підстарша прибігла до дверей і каже:

– Ох, сестриці, щось нас знову підперло.

– Ніхто не може з нами жартувати. Є десь-не-десь Іван Богданець, той тільки може пожартувати.

Прибігла, турнула, перекинула могилу і його землею навернула. Повибігали, плаття одягли, повиїдали, що було понаварювано, й полетіли. Виліз він із-під землі, вола вбив, заходився варити, а товариші йдуть з полювання.

– Що це ти так опізнився?

– Е, браття, той знає, а ви дізнаєтесь. Така мені пригода сталася. Взялися великі гори з малими сперечатися. Що великі зайняли місце, а малим нема куди рости. То я пішов, та деякі непотрібні порозсовував, щоб було маленьким куди рости.

На третій день залишається вже Вернидуб обідати варити. Вола вбив, оббідував, наварив і сидить коло вікна. Дивиться – прилітають чотири качки. Впали на поділ, перекинулися гарними дівчатами й пішли в лазню.

Він пішов, дуба вирвав, дубом підпер і сам сів на дубові. Вони попарились, прибігають до дверей – знову заперті.

– Хто це, сеструню, нас підпер?

– Є тут Іван Богданець, той може з нами пожартувати.

Підсередуца вибігла до дверей, двері звалила, дуба зломила і його дубом причавила. Вибігають, плаття одягли, повиїдали те, що він понаварював, і полетіли знов. Вернидуб убив вола, оббідував його, нарубав м'яса й почав варити їсти. Приходять його браття і питають:

– Як? Ти, Вернидубе, не упорався ще з обідом?

Каже той:

– Хто з вас знає, а хто ще дізнається.

Посміхаються ті.

– Та як?

– Та так: стала діброва шуміти, почали дуби битися. Що старі дуби багато місця позаймали, а молодим нема де гілля пускати. Я пішов та порозставляв їх.

Пообідали. На четвертий день Іван Богданець каже:

– Ідіть уже ви, браття, на полювання, а я сам залишуся.

Пішли. Він як звинувся – вола вбив. Оббілував його, м'яса нарубав, обід зварив, сидить собі коло вікна й пісні співає. Дивиться – летять чотири качки. Прилетіли й упали на подвір'я, перекинулися гарними дівчатами. Поскидали плаття й кажуть:

– Ходім, сестриці, у лазню.

Узяв свою паличку бойову, підпер двері плечима і сам палицею підперся. Стоїть.

Найменша випарилась, прибігла до дверей, торкнула й каже:

– Сеструні, щось нас підперло!

– Не може, – кажуть, – ніхто нас підперти, хіба Іван Богданець, але його кісток ворон сюди не занесе.

Розігнались – ударили, ні – не подається. Другий раз розігналися – не подається. Третій раз розігналися – не подається.

– А є ти, Іван Богданець? Відчини!

– А що, – каже, – як будете всім нам за жінки, то відчиню.

– Будемо, – кажуть, – вірними жінками, тільки відчини.

Він пустив. От вони одягли плаття, вийшли, сіли коло вікна й усякі пісні співають.

Посходилися браття і котрий котру підпирав, та йому за жінку стала.

От живуть вони добу, живуть другу, живуть і третю. А ті дівчата бездушного Костія дочки. Він дожидав, дожидав дочок – нема. Давай велике військо посилати морями. Дивляться царівни – аж великі полки йдуть морем. От вони й кажуть:

– Іване Богданче, послав бездушний Костій полки, війська великі, йдуть до нас морями.

Каже Іван Богданець Крутивусу:

– Йди до моря. Це для обережності.

Крутивус пішов. Приходить до моря – одним вусом повернув, море почало грати. Другим вусом повернув – так їх усіх море потопило.

Переночували. Дивляться – ще більш іде війська. Іван Богданець питає:

– Куди ж вони йдуть?

А брати йому:

– Більшими ярами.

От один і каже:

– Вернигоро, йди!

Той пішов. Впустив їх у яри. Як тільки вони увійшли, він гори стулив і подушив їх там.

Переночували. Дивляться – ще більш полків іде. Говорять:

– Іване Богданче, ще більш бездушний Костій полків посилає.

– А куди вони йдуть? – питає.

– Густими тернами, великими лісами.

– Де ти, Вернидубе?

– Ось-о, брате.

– Йди проти них.

Тільки що впустив їх у густі терни, у великі ліси, як почав ламати, як почав великі дуби валити – вибив їх усіх.

На четвертий день сидять гарні дівчата коло віконця й пісні співають. Тільки дивляться – йде вже сам бездушний Костій, війська вже немає.

Тепер Іван Богданець питає:

– А куди він іде?

– Просто, – кажуть, – дорогою.

– Тепер треба мені самому йти.

Пішов. Стрічає його бездушний Костій і каже:

– Здоров, Іване Богданче! Я, думаю, хто то моїх дочок тримає, аж то ти, поганче! А що? Будемо битися чи миритися?

– Ні, – каже Іван Богданець, – будемо битися.

Іван Богданець побив його так, що на ньому нема ні однієї цілої кістки. Коли живий, то тільки тому, що він бездушний. Бились, бились – убив той Івана Богданця, вигріб яму і закопав його там.

Ті повтікали. Костій дочок забрав і пішов собі додому. Тепер у тім місті, де Іван Богданець народився, мати його пригадала собі ті слова, що він казав, як ішов. Відчиняє комору й випускає бичка-самохідника. Сідає на бичка-самохідника, пускає яблучко-покотигорошко й бере в руки цілющої й живущої води. Куди яблучко котиться, туди вона на бичку іде. Де синові білі

ноги походили, де він на полювання ходив, то там усюди яблучко викачалось. Прикотилося на те місце, де він був закопаний, і стало. Відкопує мати і знайшла з Івана тільки одну кісточку. Покропила цілющою водою – зцілився. Покропила живущою водою – ожив і каже:

– Ах, мамо, як я дуже довго спав!

– Синку мій, – каже вона, – ти був неживий!

– Та ще мені снилося, що мене Костій бездушний посік, порубав.

Одвів матір додому, а сам вернувся за тими дівчатами.

Приходить до бездушного Костія, а він пішов зі своєю жінкою в сад на прогулянку.

Входить до нього в дім і каже:

– Здорові, прегарні дівчата!

– А де ти, – кажуть, – узявся? Він же тебе посік, порубав!

– Ні, – каже, – то він не мене порубав, а сніп жита. Слухайте-но, спитайте його, де душа, що в ньому її немає.

– А як же ми його питаємо?

– А що ж, – каже. – Скажіть йому так: «Тату наш любий, скажи нам, де твоя душа, нехай ми знаємо. Як ти куди підеш, то ми будемо до неї молитися, щоб ми не засмутилися чим».

Вони заперли його в скриню. Коли приходить Костій. От вони його й питають:

– А що ми, тату, вас хочемо просити...

– А що, мої дочки любі?

– Скажи нам, де твоя душа обертається, щоб ми знали. Як ти куди підеш, то ми будемо молитися до неї, щоб нам не так було смутно.

– Моя душа, дочки, у воліві.

От він кудись одвернувся. А Іван Богданець і каже їм:

– Бреше він. Візьміть вола, уведіть, обмалюйте його, позолотіть роги, попріліплюйте до рогів свічки, позапалюйте і станьте на коліна та моліться до нього.

Зробили вони так. Тільки входить бездушний Костій і питається:

– Що це ви, дочки, робите?

– А молимося до твоєї душі.

– От, сказано, баба дурна. Де ж таки видали, щоб моя душа була у воліві?

Вони в плач:

– То ви б нас, тату, й не обдурювали, ви б так і сказали.

– Моя душа, – каже, – у качурові.

Іван Богданець знов каже:

– Бреше він. Візьміть, обмалюйте того качура, обзолотіть і на покуті посадіть.

Взяли, обмалювали, посадили на покуті і моляться. Входить Костій бездушний.

– А що це ви робите?

– До твоєї душі молимося, тату.

– Баба дурна, сказано! Де ви бачили, щоб моя душа в качурові була?

Вони в плач.

– Та ви нам так і кажіть, тату, а не обдурюйте!

– А що ж, – каже, – дочки, моя душа далеко. Моя душа на морі. Там, на морі, острів, а на острові камінь, а коло каменя дуб, а на дубові гніздо, а в гнізді качка, у качці яйце і в тім яйці аж моя душа.

– Оце він правильно сказав. Випускайте, – каже, – мене.

Йде Іван Богданець, коли дивиться – хатка. Він до тієї хатки молитву сотворив. Старий дід відчинив йому.

– Слухом чувати, богатиря Івана Богданця у вічі видати. То було тільки чувати, а то й у вічі видати. Куди тебе Бог несе?

– Піду на море. На морі острів, а на острові камінь і дуб, а на дубі гніздо, а в гнізді качка, в качці яйце, а в яйці душа бездушного Костія.

– Іди ж, – каже, – нехай тобі Бог помагає. Прийдеш до моря, пом'яни мене. Скажеш: «Пом'яни, Господи, того старого, у котрого я першу ніч ночував!»

Розпрощався він і пішов. Іде – хатка. Він до тієї хатки молитву сотворив. Старий дід відчинив йому.

– Слухом чувати, превеликого богатиря Івана Богданця у вічі видати! Куди тебе Бог несе?

– Піду до моря. На морі острів, на острові камінь, коло каменя дуб, а на дубі гніздо, у гнізді качка, а в качці яйце і в яйці бездушного Костія душа.

– Тепер іди, нехай тобі Бог помагає. Та пом'янеш і мене. Скажеш: «Пом'яни, Господи, того старого, що я другу ніч у нього ночував».

Іде він, аж стоїть хатка. Він до тієї хатки молитву сотворив, старий дід відчинив.

– Куди тебе Бог несе?

– Піду до моря. На морі острів, на острові камінь, коло каменя дуб. На дубі гніздо, а в гнізді качка, в качці яйце, а в тому яйці бездушного Костія душа.

– Іди ж, – каже старик, – та пом'янеш і мене. Скажеш: «Пом'яни, Господи, того старого, що я третю ніч у нього ночував».

Приходить до моря. Походив, походив і каже:

– Пом'яни, Господи, того старого, де я першу ніч ночував!

Як ударить мороз, замерзло море на дванадцять аршин, він перейшов. Приходить до дуба й бачить, що сидить качка, та не можна її дістати. Ото він і говорить:

– Пом'яни, Господи, того старого, де я другу ніч ночував!

Як ударить суша, сонце пече, аж сам він до землі падає. Побивалась та качка в гнізді, побивалася – жарко їй, не може витримати, почала додолу спускатися. Спустилася качка й зомліла. Він узяв її, роздер, яйце вийняв і пішов до моря обмивати. Почав обмивати і впустив у воду. Ходить понад морем і плаче.

– Пом'яни, Господи, того старого, що я третю ніч ночував.

Як схопиться вітер, як заграє море, як розбурхається, – викотило яйце на берег. Узяв він те яйце, у хусточку загорнув, заховав у кишеню.

– Пом'яни, Господи, того старого, де я першу ніч ночував.

Ударив мороз, замерзло море на дванадцять аршин, він і перейшов.

Приходить він до бездушного Костія, а той слабий лежить. Як ішов він, то казав дівчатам у печі жарити, поки він прийде.

– Здоров, бездушний Костію!

– Доброго здоров'я, Іване Богданче! Даруй мені життя. Дай мені хоч перед смертю душу в руках потримати.

– Дам, – каже.

Вийняв яйце та в піч – кидь! А воно – трісь! А Костій із стільця – брик... І неживий став.

Забрав він дівчат – приводить додому. Зібрав усю братію, і нехай кожний пізнає свою жінку.

І тепер вони собі живуть і хліб жують, постолом добро возять. Почали пити, почали гуляти. І я там був. Як почали гуляти, як почали з гармат стріляти, забили і мене в гармату, і як стрельнули, так аж тут я сів.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/ivan-bogdanec-ukrayinska-kazka.html>

Ледача жінка

Українська народна казка

Мав чоловік ліниву жінку, яка не дбала, щоб виробити собі шматок полотна. От він і каже:

– Жінко, видиш, людські жінки дбають, то мають полотно, а ти як прийдеться вмерти, то не буде навіть чим рук укрити!

А вона каже:

– Не журися, найшла б я чим тебе вкрити!

Чоловік собі й думає: «Ану притаюся, наче я вмер, що вона буде мені робити? Чим вона мене вкриє?»

Бере й наче вмирає. Положила вона його на лаві. Мала якесь веретено з пряжею. Бере чіпляє йому нитку до зуба і мотає: то на зуби, то на пальці на ногах. Обмотала, починає плакати, голосити:

– Чоловіче мій, на що ж ти тепер схожий?!

А він обзивається до неї:

– А чорт би тебе побрав! На кобзу тепер схожий!

Встав, набив добре – і вона вже пильнувала прясти.

Джерело: <https://derevo-kazok.org/ledacha-zhinka-ukrayinska-kazka.html>